

האם מרמת גן תצא הבשורה שתמנע הצפות בחורף?

ואדי כופר ברמת גן מציף מדי חורף את השכונות הסמוכות לו. לאחרונה זכתה העירייה במענק של האיחוד האירופי, שיסייע בפתרון חכם לבעיה ואף יביא להחזרה של המים אל מאגרי המים העתידיים במדינה. כל זה יקרה במקביל להפיכתו של נחל ואדי כופר לנכס סביבתי וקהילתי לרווחת תושבי העיר ויהפוך את החדשנות העירונית לפרויקט חיקוי בארץ ובעולם

2 תגובות

ליאת זנד | 01.05.23 | 14:15

האזינו לכתבה 8 דקות

בשיתוף משלחת האיחוד האירופי למדינת ישראל

נחל כופר הוא יובל של נחל האילון, שנמצא כיום, ברובו, בשטח העיר רמת גן. הנחל יבש רוב השנה, אבל בחורף הוא מציף מעת לעת את השכונות הסמוכות לו ומהווה מטרד. שינויי האקלים, שהביאו לכך שאנחנו חווים בעונה החורפית פחות ימי גשם אך אלה מאד אינטנסיביים, ויחד עם בנייה חדשה שמבטלת שטחי חילחול של המים אל האדמה, הגבירו את ההצפות והיוו מטרד שעיריית רמת גן עמלה כבר שנים על תכנית להסדרתו.

Promoted Links by Taboola

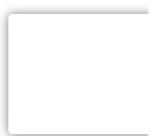
אפי נוה חוזר. הבושה מתהזה מה שקרה כשטיילתי בעקבות המלצה שאני עצמי פרסמתי

חופש

חדשות

כשהתפרסם קול קורא של האיחוד האירופי לתמיכה בפרויקטים סביבתיים, תכניות אלה עברו שינוי ונכללה בהם חשיבה סביבתית וקהילתית מתקדמת שהופכת אותו לפרויקט דגל שכבר יש מי שמעוניין להעתיק אותו – בארץ וגם בעולם.

אותו קול קורא נוצר מתוך שאיפה לשפר את יכולתן של הרשויות הארציות והמקומיות לתכנן מסגרות ושותפויות חדשניות לפיתוח, יישום ומימון של פעולות אקלים מוצלחות ברמה המקומית, כאלה שיהיה ניתן אף להרחיב ולשכפל בהמשך. במילים אחרות, הדגש הוא על הבטחת יוזמה של הרשויות המקומיות, לרבות שימוש במתודולוגיות חדשניות וכן בגישה רב-מגזרית (מכאן החשיבות של עבודה עם חברה פרטית, מוסדות אקדמיים וחברה אזרחית בפרויקט זה).

3 | צפייה בגלריה

ואדי כופר, רמת גן (צילום: דביר דוד קרן)

כך מיישמים קיימות עירונית

כאמור, בעיריית רמת גן כבר עבדו על תכנית לפתרון בעיית ההצפות, וכשהתפרסם הקול הקורא של האיחוד האירופי, עשתה מור חריר, מנהלת חדשנות וקיימות בלשכת המנכ"ל בעירייה, את החיבור לאותן תכניות.

"עשיתי ניסיון במתכונת שונה", היא אומרת. "הבאתי איתי מומחים והכנסנו אלמנטים נוספים, כמו השותפים שלנו ("אדם טבע ודין", אוניברסיטת בר אילן ושנקר, ל.ז.), תוך עירוב של הקהילה, וכך הגשנו את הצעתנו לאיחוד האירופי וזכינו במענק". היום עומד תקציב הפרויקט על כ-40 מיליון שקלים, מתוכם 12 מיליון הם מענק האיחוד האירופי והשאר על חשבון העירייה.

בפרויקט ואדי כופר, תיישם העירייה פתרונות מבוססי טבע לאיגום וטיפול במי נגר מזוהמים במטרה לאגור את מי הנגר במעלה הנחל, טיהורם ובכך גם למנוע הצפות במורדו וגם לטהר מים מזוהמים ולהחזירם את מאגרי אקוויפר מי התהום לשימוש עתידי. בכך, מים מזוהמים לא יגיעו אל הספארי, אל האגם בפארק הלאומי המקומי ואל הים ומאגרי המים לשעת חירום יגדלו וימנעו הצפות עירוניות.

"התושבים רואים היום מערכות ניקוז כמטרד. בפרויקט אנחנו מעוניינים להפוך את מקור המים לברכה לסביבה ולהביא את התושבים אל הטבע סביבם ולהפחית את הנזקים של המערכות הישנות", מספרת חריר ומתייחסת לאתגרים סביבתיים המשותפים כרגע לערים רבות בכל העולם, שסובל מתרחישי מזג אוויר קיצוניים והשלכותיהם, מגידול באוכלוסייה ובצריכה ומעומס על תשתיות ועל משאבי הטבע.

"הצפות ושיטפונות הם בטן רכה של מועצות מקומיות רבות בארץ וכבר היום יש אלינו פניות מערים נוספות בארץ ואפילו מהעולם. הפרויקט הזה ייחודי בחשיבה על תחזוק הבניה הקיימת ומרקם החיים העירוני תוך ניצול פתרונות טכנולוגיים אפשריים. כך הופכים פרויקט תשתיתי לפרויקט מורכב של חינוך, סביבה, רגולציה ועוד", היא מסבירה.

"החשיבה עם המומחים הביאה אותנו לפתרונות חדשים למי האיגום שמשלבים תכניות קהילתיות ויחד עם שותפינו – ארגון 'אדם טבע ודין', אוניברסיטת בר אילן והחלק האקדמי של מכללת 'שנקר' העירונית – הפרויקט הפך לטיפול חדשני בהצפות, תוך חשיבה על תרחישי אקלים קיצוניים, מדיניות עירוניות, לימוד וקהילתיות".

**מור חריר, מנהלת
חדשנות וקיימות
בלשכת המנכ"ל
בעיריית רמת גן
(צילום: חנן גלטר)**

ואדי כופר, רמת גן (צילום: דביר דוד קרן)

למה מי הנגר הם בעיה?

"מי נגר הם מי גשמים", מסבירה ברנדט באור, מנהלת חוסן אקלימי ב'אדם טבע ודין', "בגלל בנייה בבטון במרחב העירוני, מי הנגר אינם נספגים באדמה ועלולים להביא להצפות".

ולא מדובר רק בבנייה. "הבעיה היא שבמשבר האקלים, המתרחש ממש לנגד עינינו, יש גם שינוי במשטר הגשמים - לא עוד גשמים הפזורים לאורך כל עונת החורף אלא ממטרי זעם אלימים וקצרים, שגורמים לכמויות גשמים גדולות בזמן קצר. זה מתרחש כאן כבר כמה חורפים ברצף ומקרים כמו הצפת הגעתון בנהריה והצפה בשכונת התקווה, שגבו חיים הם דוגמאות קיצוניות לכך. יחד עם ביטון ומניעת מקומות חילחול למים, הופכים המים ממשאב למטרד".

באור מסבירה שהפרויקט שנחל כופר מתיישב עם פעילויות 'אדם טבע ודין', שמקדמת את נושא חילחול מי הנגר חזרה למי התהום של מדינת ישראל, שמצידה, מזניחה את הנושא בצורה קיצונית, להבדיל מהשקעתה בפרויקט ההתפלה.

"אנחנו מחויבים להשקיע בזה יותר לטובת מים זמינים לדורות הבאים כי את מי התהום השארנו מאחור ולעת חרום זו עלולה להיות בעיה. אנחנו מאמינים שהממשלה צריכה לקדם ברשויות מקומיות תמרוץ כלכלי להחדרת מי נגר למי התהום. זה מעוגן על פי חוק של רשות המים וקיים

**ברנדט באור, מנהלת
חוסן אקלימי באדם
טבע ודין**

שנים, אך אינו מיושם. בפרויקט, אדם טבע ודין מנהל את האסדרה הרגולטורית מול קובעי המדיניות ברשות המים ושואף לשכפל מודל כלכלי שמתמרץ את החדרת מי הנגר והעשרת מי התהום ברשויות נוספות."

האקדמיה העירונית בקידום הקיימות

כשנקראה עיריית רמת גן לקול הקורא של האיחוד האירופי, היה ברור שיגייסו מהצד האקדמי את מכללת שנקר, הפועלת בעיר, שכן אחד המרכזים בה הוא מרכז רוזן לקיימות ולו שתי מטרות - הובלת מחקר פורץ דרך בתחום הקיימות והאקלים והובלת תהליך רוחבי במחלקות השונות של שנקר - עיצוב, הנדסה ואמנות. "צריך לעשות מעשה ולהכשיר את הסטודנטים לעולם שבחוץ, לא משנה באיזה תחום, שיחשבו קיימות כחלק אינהרנטי מהעשייה שלהם", מסבירה ד"ר אביגיל דולב, מנהלת מרכז רוזן לקיימות במכללת שנקר. "בעולם מבינים שזה אחד האתגרים המז'וריים איתם מתמודד העולם - צריכה, קיימות, מחזור. באקדמיה לא מדברים קיימות כמעט בכלל".

ד"ר אביגיל דולב, מנהלת מרכז רוזן לקיימות במכללת שנקר
(צילום: אלבום פרטי)

המחלקה לתקשורת חזותית בשנקר השתלבה בפרויקט "ואדי כופר" בעיצוב אתר הסברה לתושב שמטרתו לספק מידע על הנחל עצמו וחשיבותו של טבע עירוני בלב העיר. עיקר הפרויקט הוא להסביר לתושבים איך ניתן להחזיר מים נקיים בחזרה לנחל, לשמר את המגוון הביולוגי ואת הנחל בתוך העיר ללא הצפות. המחלקה להנדסה כימית, בשנקר עובדת על ניטור המים, וקבלת נתונים לגבי הצפות ואיכות המים של הנחל.

נוסף על כך, המחלקה להנדסת תוכנה בשנקר מאפיינת דשבורד (לוח שליטה) שיקלוט את כל מסד הנתונים לגבי ניטור המים. "בעירייה יוכלו להשתמש בכך לערכת סטטיסטיקות שונות", אומרת ד"ר דולב ומספרת שבעתיד תשתתף שנקר גם בתכנון מרכז חדשנות לאורך הנחל.

ואדי כופר, רמת גן (צילום: דביר דוד קרן)

"ככל שהפרויקט מתקדם, מתווספים עוד רעיונות, ובכלל, הוא מחבר את הסטודנטים לקהילה, לעבודה שלהם בפועל ולא משאיר אותם רק בצד האקדמי - תיאורטי", היא אומרת.

פרופ' מיכל ציון, ראש התוכנית לחינוך מדעי טכנולוגי, הפקולטה לחינוך והמרכז לאנרגיה וקיימות באוניברסיטת בר אילן, מספרת על השותפות בפרויקט: "אוניברסיטת בר אילן מפיצה את הידע על הפרויקט ותוצריו, בארץ ובעולם, ובנוסף

מיישמת תכנית חינוכית חדשנית המשלבת מאות תלמידים ברמת גן בפעילות, דרך עידוד יזמות של הדור הבא, בתחום היערכות לשינויי אקלים. הפעילות, שמתבצעת גם דרך המרכז לערים חכמות בבר אילון, מבטיחה את התרומה של הפרויקט לערים נוספות בעולם ולפיתוח יכולות המאה ה-21 אצל דור העתיד של העיר.

ראש עיריית רמת גן, כרמל שאמה הכהן סיכום ואמר: "פרויקט ואדי כופר הוא דוגמא מצוינת לשיתוף פעולה אפקטיבי בין גורמים שונים להתמודדות עם נושאים מורכבים כמו משבר האקלים. אני גאה ושמח על הפרויקט המשמעותי, ומודה לאיחוד האירופי שזיהה את הפוטנציאל ונרתם לנושא. בשנת המאה לעיר רמת גן, אנחנו נותנים מתנה חזרה לטבע - לוקחים אתר מוזנח והופכים אותו לפנינה אקולוגית-סביבתית."

בשיתוף משלחת האיחוד האירופי למדינת ישראל

תגיות [EU&ME](#) [אקלים](#) [רמת גן](#) [האיחוד האירופי](#) [הצפות](#)

